

احکام آموزش پزشکی

احکام آموزش پزشکی

لمس و نظر حرام در معاینه

س ۱۷. دانشجویان دانشگاه پزشکی (دختر یا پسر) برای آموزش، چاره ای جز معاینه فرد اجنبی، از طریق لمس و نظر ندارند و چون این معاینات جزو برنامه درسی است و برای کارآموزی و آمادگی آنان برای معالجه بیماران در آینده مورد نیاز است و عدم انجام آن باعث می شود از تشخیص بیماری افراد مریض عاجز باشند و این امر منجر به طولانی شدن دوران بیماری افراد بیمار و گاهی فوت آنان می شود، بنابراین آیا این معاینات جایز است یا خیر؟

ج. اگر از موارد ضروری برای کسب تجربه و آگاهی از نحوه درمان بیماران و نجات جان آنان باشد، اشکال ندارد.

س ۱۸. در صورتی که هنگام ضرورت، معاینه بیمارانی که محرم نیستند، توسط دانشجویان رشته پزشکی جایز باشد، مرجع تشخیص این ضرورت چه کسی است؟

ج. تشخیص ضرورت موکول به نظر دانشجو با ملاحظه شرایط است.

س ۱۹. گاهی در هنگام آموزش با مسئله معاینه غیرمحرّم مواجه می شویم و نمی دانیم این کار برای آینده ضرورت دارد یا خیر؟ ولی به هر حال جزئی از روش درسی دانشگاه ها و وظیفه دانشجویی رشته پزشکی و یا حتی تکلیفی از طرف استاد است. با توجه به این مطالب آیا انجام معاینات مزبور برای ما جایز است؟

ج. مجرد اینکه معاینه پزشکی، از برنامه های آموزشی و یا از تکالیف استاد به دانشجو است، مجوّز شرعی برای ارتکاب امر خلاف شرع محسوب نمی شود؛ بلکه ملاک در این زمینه فقط نیاز آموزشی برای نجات جان انسان و یا اقتضاء ضرورت می باشد.

س ۲۰. آیا در معاینه نامحرّم که به خاطر ضرورت آموزش پزشکی و کسب تجربه و مهارت صورت می گیرد، بین معاینه اعضای تناسلی و سایر اعضای بدن تفاوت وجود دارد؟ بعضی از دانشجویان که بعد از اتمام تحصیل برای معالجه بیماران به روستاها و نقاط دوردست می روند، گاهی مجبور به زایمان زن و یا درمان آثار آن از قبیل خون ریزی شدید می شوند، این کار چه حکمی دارد؟ بدیهی است که اگر این خون ریزی و بیماری های دیگر به سرعت درمان نشود، حیات زنی که تازه زایمان کرده، در خطر خواهد بود، با علم به اینکه شناخت راه های معالجه این بیماری ها مستلزم کارآموزی در هنگام تحصیل علم پزشکی می باشد؟

ج. هنگام ضرورت فرقی بین حکم معاینه اعضای تناسلی و غیر آن ها نیست و ملاک کلی، احتیاج به تمرین و فراگیری علم پزشکی برای نجات جان انسان می باشد و در این موارد باید به مقدار ضرورت اکتفا شود.

س ۲۱. غالباً در معاینه اعضای تناسلی - اعم از اینکه توسط فرد مماثل (همجنس) صورت بگیرد یا خیر- احکام شرعی مانند نگاه کردن پزشک یا دانشجو از طریق آینه، رعایت نمی شود و چون ما برای فراگیری چگونگی تشخیص بیماری ها از آنان تبعیت می کنیم، وظیفه ی ما چیست؟

ج. تحصیل و فراگیری علم پزشکی از طریق معایناتی که فی نفسه حرام هستند، در مواردی که یاد گرفتن این علم و شناخت راه های درمان بیماری ها متوقف بر آن باشد، اشکال ندارد، مشروط بر اینکه دانشجو اطمینان داشته باشد که توانایی نجات جان انسان ها در آینده متوقف بر اطلاعاتی است که از این طریق به دست می آید و همچنین مطمئن باشد که در آینده در معرض مراجعه ی بیماران بوده و مسئولیت نجات جان آنان را بر عهده خواهد داشت.

نگاه کردن به تصویر نامحرم

س ۲۲. آیا نگاه کردن به عکس مردان و زنان غیرمسلمان که در کتاب های اختصاصی رشته درسی ما به صورت نیمه عریان وجود دارد جایز است؟

ج. اگر به قصد ریبه نباشد و خوف ترتب مفسده هم در آن وجود نداشته باشد، اشکال ندارد.

س ۲۳. دانشجویان رشته ی پزشکی در خلال تحصیل، عکس ها و فیلم های مختلفی را از اعضای تناسلی بدن به قصد آموزش می بینند، آیا این عمل جایز است یا خیر؟ دیدن عورت غیر مماثل چه حکمی دارد؟

ج. نگاه کردن به فیلم ها و تصاویر فی نفسه اشکال ندارد، به شرط اینکه به قصد لذت نبوده و خوف ارتکاب حرام هم وجود نداشته باشد. آنچه حرام است نگاه به بدن غیر مماثل و لمس آن است.

کشف عورت و دیدن آن

س ۲۴. زن در هنگام وضع حمل نسبت به رعایت پوشش چه تکلیفی دارد؟ و زنان پرستار که به زن های دیگر در هنگام وضع حمل کمک می کنند، نسبت به کشف عورت و نگاه کردن به آن چه تکلیفی دارند؟

ج. جایز نیست زنان پرستار عمدتاً و بدون اضطرار، به عورت زنان در هنگام وضع حمل نگاه کنند و همچنین پزشک هم باید از نگاه کردن و لمس بدن زنی که بیمار است، تا زمانی که اضطرار پیدا نکرده، خودداری کند و بر زنان واجب است که در صورت توجه و توانایی، بدن خود را بیوشانند و یا از کس دیگری بخواهند این کار را انجام دهد.

دستگاه های تناسلی مصنوعی آموزشی

س ۲۵. در خلال تحصیلات دانشگاهی، برای آموزش از دستگاه های تناسلی مصنوعی که از مواد پلاستیکی ساخته شده اند استفاده می کنند، نگاه کردن و لمس آن ها چه حکمی دارد؟

ج. آلت و عورت مصنوعی حکم عورت واقعی را ندارد و نگاه کردن و لمس آن ها اشکال ندارد، مگر آنکه به قصد ریبه بوده و یا موجب تحریک شهوت گردد.

تحقیقات و معالجه های غیر مشروع

س ۲۶. مباحث من راجع به تحقیقاتی است که در محافل علمی غرب راجع به تسکین درد از طریق معالجه با موسیقی، معالجه با لمس، معالجه با رقص، معالجه با دارو و معالجه از طریق الکتریسیته مطرح است و مباحث آنان در این زمینه، نتیجه هم داده است. آیا شرعاً مبادرت به این تحقیقات جایز است؟

ج. تحقیق راجع به امور مذکور و آزمایش مقدار تأثیر آن ها در درمان بیماری ها شرعاً اشکال ندارد، به شرطی که مستلزم ارتکاب اعمالی که شرعاً حرام هستند نباشد.

س ۲۷. آیا در صورتی که آموزش اقتضا کند، جایز است زنان پرستار به عورت زن دیگر نگاه کنند؟

ج. اگر درمان بیماری ها و یا نجات نفس محترمی متوقف بر درسی باشد که یاد گرفتن آن مستلزم نگاه به عورت دیگران است، اشکال ندارد.

انجام تحقیقات پزشکی روی حیوانات

س ۲۸. اگر آزمایش های طبی روی حیوانات انجام شود و در پایان، حیوانات از بین بروند، صرف نظر از ضمان، آیا چنین کاری برای پیشرفت پزشکی جایز است؟

ج. فی نفسه منعی ندارد، لکن باید طوری عمل شود که موجب اذیت و آزار حیوان نشود.

فراگیری علوم پزشکی برای بانوان

س ۲۹. با توجه به مراجعه ی زنان به برخی پزشکان مرد و آثار مترتب بر آن، آیا بر زنانی که استعداد یادگیری علوم پزشکی مربوط به زنان را دارند، واجب است که این علوم را یاد بگیرند؟

ج. یادگیری در حد رفع نیازهای ضروری، واجب کفائی است.

آزمایش های پزشکی روی انسان

س ۳۰. اگر فایده ی آزمایش ها به سود تمامی افراد بشر باشد، آیا میتواند خود را در معرض چنین آزمایش هایی قرار دهد، با فرض اینکه علم به ضرر یا احتمال ضرر و یا عدم علم به ضرر داشته باشد؟

ج. جایز نیست؛ مگر ضرورت پزشکی و مصلحت اهم اقتضا نماید و تأمین این ضرورت از راه های دیگر و بیخطر و یا کم خطرتر امکان پذیر نباشد.

آزمایش های پزشکی بر روی بیمار بدون اطلاع او

س ۳۱. در صورتی که آزمایش خاص پزشکی برای پیشرفت علم هیچ گونه ضرری برای بیمار نداشته باشد، آیا پزشک

بدون اطلاع به بیمار و بدون کسب اجازه او میتواند چنین اقدامی نماید؟

ج. جایز نیست.

فاش کردن اسرار بیمار برای پیشرفت علم پزشکی

س ۳۲. آیا جهت امر آموزش بالینی دانشجویان و انترن ها (۱) و رزیدنت ها (۲) مجاز هستیم شرح حال مریض و بعضاً اسرار وی را در جمع پزشکان مطرح کنیم یا خیر؟

ج. اگر این امر به مصلحت بیمار بوده و یا برای آموزش دانشجویان مفید باشد مانعی ندارد.

پژوهش در طب اسلامی

س ۳۳. انجام دادن تحقیق و پژوهش در مورد حجامت (۳) و فصد (۴) و سایر موضوعات پزشکی مشابه که در روایات موجود است، مطابق با استانداردهای علمی بین المللی و بررسی آماری نتایج حاصل از آن، از نظر شرعی چه وجهی دارد؟

ج. با رعایت اصول و موازین پزشکی روز بلامانع می باشد.

آموزش عمومی برای مبارزه با ایدز (۵)

س ۳۴. با توجه به مصیبت بار بودن بیماری ایدز، آیا آموزش گروه های مختلف سنی را در مورد راه های انتقال و نحوه پیشگیری از بیماری ایدز، جایز می دانید؟

ج. فینفسه منعی ندارد، مگر آنکه مستلزم مفسده بوده و نتایج سوئی داشته باشد.

لزوم یادگیری مسائل شرعی مورد ابتلا برای پیراپزشکان (۶)

س ۳۵. دانستن مسائل شرعی برای پزشکان، دندان پزشکان، داروسازان، پرستاران و به طور کلی پیراپزشکان، در حین آموزش و کار تا چه حدی لازم است؟

ج. اگر نیاموختن احکام به ترک واجب یا ارتکاب حرام بینجامد، گناهکار است.

دستورات غیرشرعی در مؤسسات پزشکی

س ۳۶. در صورتی که فتوای مراجع با عملکرد و گفتار بعضی از رؤسای بیمارستان های آموزشی یا آزمایشگاه ها مطابق نباشد، تکلیف دانشجویانی که موظف به اجرای دستور اساتید و پزشکان در امر معاینه اند، چیست؟ آیا باید از اساتید تبعیت کنند یا خیر؟

ج. در این زمینه دانشجویان باید به مسئولین مافوق مراجعه کنند تا آن ها هماهنگیهای لازم را انجام دهند و در صورت عدم هماهنگی موارد آن مختلف است و در هر جا که ضرورت باشد باید بر اساس آن عمل نمود.

معاینه بیماران غیر هم جنس در مراکز درمانی جهت آموزش

س ۳۷. در بخش های بیمارستانی معمولاً هر دانشجوی پزشکی مسئولیت چند بیمار را عهده دار است، آیا دانشجویان می توانند نسبت به معاینه بالینی سایر بیماران غیر هم جنس که حکم آموزش دارد و نه تشخیص مبادرت نمایند؟

ج. اگر رفع نیاز پزشکی کشور متوقف بر آن باشد یا ضرورت دیگر لازم المراعاتی اقتضا کند مانع ندارد و گرنه نظر به نامحرم جایز نیست.

آموزش پزشکی با دیدن تصاویر عریان

س ۳۸. آیا دیدن تصاویر عریان زنان و مردان غریبه مسلمان و غیر مسلمان که جزو امر آموزش پزشکی هستند، اشکالی دارد؟

ج. نظر به عکس ناشناس بدون ریبه و فساد مانع ندارد.

اختلاف نظر استاد و دانشجو معاینه

س ۳۹. بسیاری از اساتید ذکر می کنند که بهترین معاینه، کاملترین آن است و عدم توجه به این موضوع در مواردی موجب اعتراض استاد به دانشجو می شود، در حالی که با تأمل در شرایط بیمار و لزوم عمل، دانشجو تشخیص می دهد که بسیاری از معاینات ضرورتی ندارد، تکلیف او در این صورت چیست؟

ج. در این زمینه دانشجویان باید به مسئولین مافوق مراجعه کنند تا آن ها هماهنگیهای لازم را انجام دهند و در صورت عدم هماهنگی موارد آن مختلف است و در هر جا که ضرورت باشد باید بر اساس آن عمل نمود.

۱. فارغ التحصیل رشته پزشکی که در بیمارستان کار می کند تا اجازه طبابت دریافت کند.

۲. پزشکی که بعد از دوره کارورزی برای آموزش بیشتر در بیمارستان اقامت می کند.

۳. به روشی از خونگیری اطلاق می شود که جهت درمان بعضی از بیماریها بکار می رود.

۴. خارج کردن اخلاط اربعه به وسیله تیغ زدن مستقیم به رگ.

۵. ایدز (AIDS) یا سندرم نقص ایمنی اکتسابی (syndrome deficiency immune Acquired) ، نوعی بیماری است که در دستگاه ایمنی و توسط ویروس نقص ایمنی (HIV) ایجاد می شود. بیماری ناشی از ویروس HIV دارای سه مرحله اصلی است: عفونت حاد، دوره نهفتگی و ایدز.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

۶. پیراپزشکی به هر یک از فنون و حرفه های مربوط به حفظ یا بازگرداندن سلامتی گویند که معمولاً باید زیر نظر یا با مشورت پزشک انجام گیرد مانند: فیزیوتراپی، گفتاردرمانی، کاردرمانی، پرتونگاری .